

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

Veu de la Plana

N.º SOLT
5
CÉNTIMS

SEMANARI DEFENSOR DELS INTERESOS REGIONALS

SOSCRIPCIÓ

Castelló, al mes..... 0'25 ptas.
Fora, trimestre..... 1 » »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

COLÓN, 17, 2.º

Tota la correspondencia a la Administració

SE PUBLICA TOTS ELS DIAPTES

No se tornen els originals en cara que no se publiquen

Els projectes d'Alba

En el número 28 d' este semanari, y comentant l' esperit que animava al ministre pera plantejar certes reformes, tinguerem ya la ocasió de fer vore lo infructífer que 's soslayar defectes pera no tindre la valentia d' eliminarlos en un acte de pura regeneració; d' ahí, que, al exposar en l' asunt de les mines d' Almadén tan sólida argumentació los diputats Ventosa y La Cierva, fins alpegar a convencer a tots que la explotació directa del Estat de les dites mines reunie majors rendiments y beneficis al Tesor públich, no pugué menys el ministre que, o posar alguna mira algún obstacle que no els comprometera masa; puix podien ser considerats com a cómplices o débils en corregir els defectes qu' entorpixen les funcions que pot desempeñar l' Estat o accedir a la justa esmena que presentava els mentats diputats. Esta última, d' acceptarse requerie un previ treball de selecció com a garantia administrativa, mes este treball es superior a les forces y autoritat del govèrn pera portaro a la pràctica, y optaren per lo primer, es dir, desconeixen les ventajes de la explotació per l' Estat y en últim resultat, estimant en qu' este no deu ser industrial. Esta conclusió al nostre entendre, ve resaric pera aquelles explotacions en que la competencia del Estat puguera arruinar o perjudicar la iniciativa particular, y encara en moltes nacions esta eixerçis certes industries que sols tenen l' alcanç de regular el mercat,—lo contrari entendriem també perjudicial—pero en el cas concret de la explotació que discutim, may poden cabre els escrúpols y criteri d' Alba,

puix esta explotació directa que se desitjave, sols tenie per fi sanejar y garantir un ingrés que huí s' encontré mermat per contractes tan onerosos al Estat com l' actual de la casa Roschild.

Al pròpi temps, pera consolidar y millorar esta sana font de ingrés, se requerie una nóva orientació fins conseguir per una banda, arrancar el mercat de Londres y realisar les cotitzacions del mateix en lo nostre país; y per altra donar mes facilitats y economia a les industries nacionals que l' utilicen, tot lo cual, si tenim en conter que més de la mitat de la producció perteneix a dites mines, no podrém conceptuar imposible sa realització, pero requerir, pera que aixó se traduïca en fets, certes condicions y mires que s'ols l' Estat y ningú més, pót tindre, puix pera una mampresa particular no hi ha, ni pot haver, altre horiçont que l' buscar el rendiment major y més segur durant el plaço que dure el contracte, sens cuidar-se de preparar el millorament de la explotació finit aquell, puix estes mires no entren, ni poden entrar, en la escala dels interesos de una empresa particular.

Totes estes raóns y moltes mes tant brillanment exposaes per l' ilustre Ventosa, no han pogut impedir el que prevaleixquere el criteri o lo que siga del ministre,—puix pera a go servix la majoria—mes, a pesar de tot, seguim éstimant que's vergonyós tindre que desconeixen interesos tan sagrats com los del Estat, per cabre tan poca confiança en els encarregats d' administrarlos: falta voluntat y energia en el govèrn; y sense estos dos termes, indispensables pera corregir tants defectes nostre país sempre será la Espanya dels prevaricadors.

Seguint el curs de les discussions que se plantejen en les Corts y presentant atenció sols a les que mes afecten el interés general, mos ocuparem de lo que l' ministre presente nada menys com a base de una reconstitució y renovació nacional; mos referim al presupost extraordinari, a este presupost que se li reclame tan desmedit alcanç y valor, y que mos fá pensar qu' els coriferadors o no poseiren una clara visió de la realitat, o pretenen desviar la atenció com sospejém de algo cavernós, de algo ocult, per mitg de paraules retumbans y encomiásticos resultats. ¿Qué atencions, preguntém, se cubriren en el mentat presupost? ¿Formen part estes de les que s' ha convengut en considerar de vital importancia e urgentíssima realització? no; puix el aumentar els mitjos de transport intensificant la construcció de líneas férrees; protegir industries noves que poden produir en el seu día cuantiosos beneficis; fomentar y estimular si es precis garantint un mínimum de interés als capitals invertits en explotacions mineres etc.; per tot aixó, que constituïx el nyervi de la prosperitat nacional, se té una chicoteta partida, disponentse de la casi totalitat del presupost extraordinari, pera les necessitats militars y bé que estes se cubriren, lo trist, es que casi tot se destine a tapan els forats despilfarradors de la política de Marruecos.

No, no es este el camí; se deu mes sinceritat al país, per aixó enteném, que no te dret el ministre a queixarse de la falta de colaboració d' algunes minories, puix sobre el plano que se dispoze a fer concessions, no poden estes per numerosas e importants que siguen, desvirtuar el fetichisme de que está rodeja

aquell y que els impugnadors no poden transgir. Presente Alba un verdader presupost que responga a la reconstitució econòmica nacional a que aspire, y vorá com tots farém pinya al seu costat pera corejarlo.

VINATEA.

Alrededor d' una lletra

En bóna hóra li enviá Martínez Ferrando, a nòstre distinguit amich En Gaetà Huguet, un llibre de poesíes. Y en bóna hóra l' estimat Mèstre, contestant a la galanteria de Daniel, li dedicá una interessant lletra que ha segut llegida ab gran complacència y favorablement comentada. Nosaltres sabém qu' el volgut company de causa En Gaetà, ha rebut numeroses lletres de felicitació adherintse en un tot a les idees tan clara y valentment exposades.

Nosaltres, una vegá més, fem nòstres les idees nomenades y les suscribim ab entusiasme y, pera coneiximent de tots els regionalistes, honrém huí les columnes de VEU DE LA PLANA ab un extracte de la lletra enviá per l' entusiaste valencianiste y cult bibliotecari En Francésch Almarche, y la lletra íntegra que la notable corporació «Academia Valencianista del Centro Escolar y Mercantil», li dedica.

«Ha causat molt bona impressió entr' els amichs la seua carta a Martínez Ferrando: rebrá V. cartes de algunes entitats que están conformes en tot en el seu módo de pensar respècte a este capdal punt de nòstres ideals. Té V. l' ànima molt jóve y preguém a Deu mos el conserve molts anys.»
(V.º 24 octubre 1916).

Francésch Almarche.

Academia valencianista
DEL
CENTRO ESCOLAR Y MERCANTIL
C. LIBREROS, 2
VALENCIA

Sr. D. Gaetà Huguet.

Molt Sr. ntre.: En el número de VEU DE LA PLANA del 21 del corrent octubre, havém llegit la interesantíssima carta que V. ha escrit a En Daniel Martínez Ferrando, agraintli l'envió d' una obreta seua i ha segut tan gran la satisfacció que havém sentit el voré els ardents sentiments d' amor i entusiasme per la patria valenciana que en ella 's manifesten, que nos

havém cregut obligats a escriureli pera dirli qu' estém completament d' acord en V., i pera felicitarlo per l' acért en que ha sabut exposar els més purs sentiments valencianistes.

Nosaltres tampoc estem conformes en eixa tendència catalanista que alguns volen introduir en el camp del valencianisme, i no sols es que no están conformes sino que la volém combatre i la combatrém sempre en totes les nostres forces.

Volém que nostra volguda patria valenciana siga valenciana, no la volém castellana, ni catalana.

Aixina pues, l' Academia Valencianista, s' adherix per complet a les idees per V. manifestades en l' esmentada carta, i li oferix el testimoni mes afectuós de respecte i consideració.

Lo President: *Josép M.º Giménez.*

Lo Secretari: *Josép Zaragoza.*

SECCIÓ ARTÍSTICA

Ignaci Pinazo Camarlench

Ignaci Pinazo ha mòrt. Obrim lo nòstre breviarí y dediquémli unes hòres de meditació y estudi al hòme que d' una manera fèrma y equilibrá ha llaurat una posició social; al artista que, lluitant muda, conscientment, en seguritat, sobre sí mateix, ha alcançat lo galardó mes alt que oficialment se concedix als artistes en Espanya: la medalla d' honor.

Cuant s' haigüe de fer la història de la pintura espanyola de darrers del sègle XIX, necessàriament haurá d' ocupar un llòch entre 'ls primers la personalitat de Pinazo, y la seua pintura 'l ser criticá, omplirà un espay no molt curt. Perque la seua obra, sense ser la de un revolucionari, ni la de un renovador, s' encontre, dins de un límits sobriament responsables d' una estètica de valía, sobriament salvaors de casos de comparació en línea de dalt pera avall, línea descendent de les altures inmarcesibles a les chabacaneries ridícules.

L' apellido de la pintura de Pinazo es el que posaríem a un pintor de retratos. Doném una vaga idea de lo que coneixém per pintor de retratos, pera dir després l' apellido de la pintura *pinazena*.

Asovint se confundix al retratíste y al pintor de retratos. Rés mes opòst; el retratíste té un juí pròpi

sobre les coses objècte del sèu art; es ideològich, al tindre que fer un retrato, elegix al modèlo, trie el fondo que tingue correspondència en el que ha de retratar; bé si es músich, escritor, industrial, llauraor etc. El sèu retrato es el critèri que a ell li mereix el retratat, es com si diguerem sa psicologia.

Son uns retratístes, per eixemple, els germans Zubiaurre, Pérez Galdós, y uns pintors de retratos Ignaci Pinazo, Blasco Ibáñez, perque les seues sensibilitats s' acomoden igual a retratar un hòme gròs, que prim; no pinten lo representatiu, les seues potències ser vixen igual pera lo dolç que pera lo amarch; careixen de una norma inmutable y están redimits de seguir sempre 'l mateix camí.

Menys l' art escultòrich qu' es essencialment, y casi diríem necessariament, retratíste, les demés arts poden ocupar indistintament cualsevol de les dos modalitats nomenaes.

Per lo tant apellidém aquèsta pintura de Pinazo, com cumplidorá de una estètica que té per base la naturalitat, el colorisme, 'l realisme que s' encontren segóns la época del pintor al ferla; bé en el camp de la història, (pintura històrica, principis del pintor) ya éncarantse en la observació dels elements de vida (pintura naturalista), ya adquirint tota la madurèç tècnica e incorporant als llènços la plasticitat y harmonia de un pintor de retratos a lo Madame Lebrun.

No esperém de Pinazo lo monstruós y la pesadilla. Se desarrolle lo seu art en una vida tranquila y amable, llunt de pasions e ímpetus; mos encontrém a lo millor en escenes de infants tremolosos, rubios y guapets, que juen damunt de sofás y al costat de teles riques. Després es una joveneta la que mos mire, sonrient també; ara una senyora grave, severa, próp del ivèrn de sa vida. Y sempre 'n unes maneres corrèctes y gentils. El seu art no canse, al contemplarlo mos encontrém dins dell' ya, no necessitém de ningún pont llevadiç pera passar al seu recinto, y aquèsta mansió té, 'n lo referent al pintor, algo monacal; es el producte de una vida de retiro, igualitaria y humil.

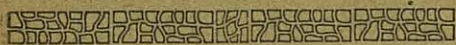
Y a pesar d' este retraiment de lo mundano, y fins de lo usual, ha segut considerat sempre 'n quant a son valor pròpi, volgut com hóme y com artiste y poques vegaes en la pintura espanyola se done lo seu cás, com es el de alplegar pintant sols retratos.

S' ha mantengut sempre dins d' un cercol no molt pròp de les tendències últimes, casi diríem que les preocupacions modèrnes no l' importa en gran cosa y sense detestarles no ha fet ús d' elles.

Naixqué 'n l' any 1849; aná a Roma per son pròpi esforç, primer, pensionat per la Diputació de Valencia, després. Vixqué 'n lo calor y efervescència dels anys jóvens en migs del moviment central pictòric d' Espanya, mes sempre 'n l' anyorança de sa tèrra en la que passave tot lo tèmps que podia.

Y per últim, en son autoretrato del Museu de Barcelona s' encontre lo que podríem dir síntesis de sa vida y art. Cubèrt lo cap ab un chambergo gris, en chaqueta de igual color, enrollant son còll un mocaor, de paleta y pincells la má ocupá, mos se presente Pinazo emboirat y altiu; allí está la seua técnica de pincellates; el seu estudi premeditat, acadèmic; la seua manera que fá que sigue la seda, verdadera matèria de seda; el gèsto reposat y a pesar d' assó, mos done sa cara un sentiment de cansanci de haver alplegat a la norma suprema dels Eclesiastes: vanitat de vanitats, tot vanitat. Eixe 's Pinazo; lo concret.

GRECO.

EL ALUD

Ab aquèste títol ha aparegut en la revista «Espanya» lo trevall que a continuació copiem. Es «Espanya» un semanari—com ell se diu—de la vida nacional, que alene política y lliiterariament en forma sincera y alta.

Diu J. Cases Carbó en una conferència «Catalunya bilingüe», publicá en son volum *Catalonia*, que «pera viure els pòbles han de comen-

çar per tindre pá, materialment pá; pero una vegá fartá la necessitat corporal, apareixen les necessitats del esperit, y la vida artística e intelectual se imposen y venen l' art y la lliteratura a alimentarles».

Este paragraf que traduí del catalá, conté la expressió gráficá, dirém, de la base biológica-económica de la història, concretant la lley de la evolució del hòme—*ontogénesis*— y de la sociedad—*sonogénesis*—.

El progrés de Catalunya es una pròva evident de la importancia del factor económic en la vida del pòble. Vejám.

Si bé se mira, el nacionalisme catalá sòls es un moviment de reacció: el organisme robust subjectat per moltes lligases, trácta de rómpreles.

La Catalunya industrial económicament fòrta, iniciá s' acció expansiva, per mig de les activitats polítiques, científiques, lliiteraries y artístiques.

Es que ha resòlt son problema nutritiu.

En la riquesa natural ha de trovar l' autonomisme sa font generosa, pero en la riquesa natural sabia y modernament explotada. De ahí el primordial paper que desempenya la técnica de la producció en el alvantaig de les nacions. En cualsevol país, la cara material de son desenroll—progrés—es la condició casual y graduant de sons expressions espirituales; cultura.

Este criteri positiu, pera encarar els asuntos sociológichs s' estén hui als dominis de la psicología. Y es per cert, a un catalá—Ramón Turó— a qui se deu l' aplicació d' este método genétich al estudi de la integració psicofisiológica en el individuo. En sa obra, «Les orígenes de la connaissance» (Alcau, París, 1914) demòstra còm el reflecte trófico es la rail de l' experiència nutritiva, base de l' experiència sensorial. La fam prorogue en l' organisme un procés destinat a «avisar» sa existència determinant a sa vegá del que proveix al còs de lo que li exigix. El primer procés, que se designe ab el nòm de reflecte trófico, es el sement de tota experiència individual y per aixó de tot coneiximent. El recién naixcut instintivament, chuple...

Així els pòbles.

La base de sa pròpia experiència colectiva residix en la forma peculiar de sa nutrició. Quant este fenómeno social en sa forma més senzilla s' ha cumplit, escomenen les expansions. Es el gòt de gom a gom, que fecunt, s' escampe. Estes expansions—llegítimes sempre que se desenrollen en un ambient de pacífich estímulo mutuo—se revestixen en ropajes científichs, lliiteraris, artístichs, pera fonamentar una acció política, ya siga de política económica, ya de política cultural, ya de política económica y cultural al mateix temps.

Acabe llavors l' adolescència dels pòbles. Amo de una experiència pròpia, de sa experiència, reflexione sobre lo qu' el rodeja y encauce sons energies com resultat de les premisses de sons percepcions.

Adquirix, havent resòlt son problema nutritiu en relació al migs físich en que actúe, sa consciència social. Es major d' edat; no tolere tutors. Es el *pòble-hòme*.

Poden existir depresions fugaces en eixa consciència, pero si la masa popular logre mantindre primer y avivar després les sèndres d' aquell nacionalisme, la consciència social se regenera en nous bríos e impulsos nous.

Es el cás de Catalunya.

El nacionalisme catalá—com hèm dit fa pòch—sòls pot espantar als que consideren perillós, *antipatriòtich*, lo que torba son somni lletárgich, sa plácida digestió. Ab exactitut ha escrit Lluís Araquistám: «es quicá la forma d' espanyolisme mes alta que ha surgit ací desde el desastre».

L' actitud dels espanyols no naixcuts en Catalunya que siguen conscientment lliiberals, deu consistir en aprofitar este poderós salt d' aigua que anega en la llanura estéril y seca. Pòch a pòch anirá fecundant la tèrra árida.

El resurgiment espanyol s' iniciá en Catalunya. Assò no vòl dir que 'n el resto d' Espanya no se mostren ansies de regeneració. (1) Pero hui per hui es Catalunya—la nació catalana, part constitutiva d' una futura

(1) Vejas si no en el número 80 d' «Espanya» el valent article de Dionís Perea, «Cómo somos regionalistas en Andalucía».

confederació ibèrica—l'avançada alèrta, la vanguardia animosa que camina en pos d'un ideal, prenyada d'entusiasme y pletòrica d'energies.

En la basa quieta y dormida s'ha desplomtat un alud. El problema català planteja ara, escuetament, el problema espanyol.

JOSÉP M. MONNER SANS,

Buenos Aires.

EL CUENTO DE LA SEMANA

NAUFRAGI

I

La sirena del «Carmen» havia ja llançat al aire son estrident chiulit com senyal d'eixida.

Los passajers, asomats a les bordes del barco, dirigien les últimes mirades a la terra qu'els viu naixer, a la mare Patria. Casi tot el pasaje era gent qu'emigrava a l'Amèrica y anaven plens d'esperança de trobar en terres llunyanes el trevall qu'en sa Patria no havia.

Se posà lo barco en moviment y allò fon un clamoreig indiscriptible; una d'agitar mocaors y gorres per l'aire, de plòrs els que més, puix sen pre deixaven algún ser vullgut; que la mare, la nuvi, la dòna o els germans y es donaven «l'adiós» de despedida.

Alvançava lo trasatlantich, lentament fins la bocana del pòrt y allí apretava la marejà deixant llargues estèles d'espuma, que 'l rodar vertiginós de les hèlices y la proa enfondantse, formaven.

Entre 'l pasaje de tercera se contava un jòve d'uns veintidós anys, rubio, de cabell riçat, tenia còs d'hòme pero expressió de chiquet; anava modestament vestit y per equipaje portava una maleta que may abandonava y la que molts ratos li servia d'asiento junt a un dels palos del barco. Era pintor y somniava en alcançar glòria, fòra del seu país y alguns dinés qu'el reivindicaren d'aquella vida de misèria que 'n lo pòble sofrí.

Passava la majoria del temps sentat damunt de la seua maleta. y en la

VERSOS DE PATRIA

—:— ¡No mes tiráns! —:—

¡Fòra; fòra tiráns!

Glàma una véu de náufrech espàorida.

¡Guèrra; guèrra 'ls villans,
Parássits qu'absorviu la meua vida!

Les cadenes que 'm núguen
Trenquemles prònte ¡vulch llibertat!
Per que mes fòrces puguen
Bregar per lo meu pòble postergat.

—
¡Oh Jaume lo gran Rey Conqueridor
Desde la tómba márca lo cami
De victòria pera l'esvenidor
Y de triúnf pera nòstre nòble fi.

—
¡Avènta tons lleóns;
Y que ab ses fòrtes gárres,
Destróssen les amárres,
Que no deixen medrar a les nacións!

F. ALLOZA

barba entre les mans escudrinyava l'horiçont, aquella immensitat d'aigua que li semblava indefinida, un camí llarch y pesat, pero que 'l pasava a gust, reblit d'esperança de trobar al terme lo que desijava.

Als set dies de navegar, cuant havien deixat atras terres espanyoles, un matí d'aquells en que, per costum, se trojava ensimismat en la contemplació de lo infinit, fon interrumpit per la visita de un mariner que acompanyava a una chiqueta d'uns diu anys, moreneta, de cabell negre y ondulat, una chiqueta hermosa y digna de ser del Reye Valencí.

Lo mariner la presentá. Era una valencianeta, hòrfena de pare y mare, y s'en anava a Chile a reunir-se en uns sons tíos que la demanaven.

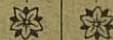
Prònte se feren amichs y tots els dies se reunien sobre cubèrta y parlaven de lo seu pòble, de la misèria en que s'encontrava per culpa dels

que 'l dirijien y sempre, lo final de la conversació, eren paraules de compasió a aquella gent qu'els acompanyava que, sens guía ni direcció, anaven a chafar los pèus d'una terra que no coneixien y que tal vòlta moltes amargors traurien d'ella.

Un dels matíns variá la conversació y parlaren de l'estat en que s'encontraven, especialment Antonio (qu'aixís li dien al jòve pintor) de son art, de lo ilusionat qu'anava, del pervindre brillant que l'esperava, puix segons tenia ell entés, allà feen molt de cas dels artistes, particularment dels pintors.

Antonio díá—Si yo trobara una companyera qu'en mi volguera compartir les penes y tristors que tal vòlta m'esperen pera alcançar lo que vulch, seria molt felic.

Marieta (qu'aixís li dien a la chiqueta) li contestava—Aixó en constància y voluntat ho alcançarás. Demóstra en ton genit qu'eres valen-

Demaneu

TINTES---ALFA

	3'50	2	1'25	0'75	30
Blava-negra-fixa	Litro	1/2	1/4	1/8	Curtin
Blava-negra copiar					
Violeta negra copiar	4'25	2'50	1'75	1'25	35

DE VENTA

EN LLIBRERÍES Y PAPELERÍES

ciá, que corre per tes venes, sanch heróica, que tons actes siguen caballerosos, aixis ho foren nostres avans pasats y per aixó l' història els ofrena pàgines brillants y quins fets dèu tot valenciá portarlos en sa memòria pera cuant se trove en tèrres estranyes y pren eixemple dells.

Aixis ho faré—día ell—Tes paraules m' han omplít d' un goig inmens, si no fóra que me les has dites tú, y que açi aon mos rodetja tanta gent a tu sols mon cór dedica una miqueta de carinyo, no faria cas, perqu' estich tan aburrit dels mals-pagos que mon pòble m' ha donat, que no m' enrecordaria dell a no tindre davant de mos ulls el símbol de la raça, a tú, qu' encarnes en ton cós, además de la bellea soberana, la bondat y el carinyo com digna filla valenciana.

¡Oh si tu vullgues ser ma companyera!... que voldria desijar yo mes.... Estich segur que a ton costat la glòria alcançaria; dijós seria y tal vòlta nóstra unió fóra lo final d' aquèste viatge peregrí.

Marieta se ruborica; alló era una verdadera declaració d' amor y, la veritat, no esperava ella una situació tal y com ho havia presentat. Se negá, exposá arguments basats en que la edat era un obstàcle y, ademes, ella dependia de sons tíos en els quals anava a reunir-se.

Foren en vá tótes les paraules que li diriji a Antonio; puix este, mes capficat en la idea que per moments s' agrandava y omplia son cór, sapigué conxèncerla en ses paraules, la feu jurar un amor etèrn, en jamay somniat, y agafantla de les mans, aspirant junt a sa boca l' alé purissim y fresch li digué: Te vullch pera no separarnos en jamay—y juntant los llabris depositá un bés en los de Marieta, rojos com la grana.

II

Dormia casi tota la gent del barco cuant se desencadená horrorosa tempesta. Fon com un asalt inesperat d' onades qu' en póchs moments despedaçaren un palo y s' emportavan tres o quatre barques amarraes a la proa. En l' interior de la nau reynava una confusió indiscriptible, un ruido, un conjunt de crits, de laments, de plegaries que fea posar los cabells de punta. La tempesta aná augmentant sa furia tota la nit. Al amaneixer creixia més. Les jagantesques onades agraven cubèrta emportantse tot lo que a son pas trovaven. La plataforma que tapava la máquina se trencá y l' aigua se ficá dintre ab estrèpit terrible; els fòchs s' apagaren, els maquinistes fuigueren. Una vèu fòrta chilla.—A la bomba—Era la vèu del capitá.—Tots els mariners se llançaren a la bomba, pero un ràpit cólp de mar, trencantse contra 'l barco per detrás, destreçá, parapétos y escotilles aneganto tot d' aigua.

Lo barco se afonava y foren botas a la mar les chalupes.

Lo capitá donava ordens ab serenitat, ab sanch freda, fea pujar a les dónes primer, als chiquets, als vells que per sí sóls no podien lluitar en la tempesta.

A un costat del barco estaven Antonio y Marieta confundits en un abraç.

D' una de les chalupes cridá una vèu—En cara hiha un llóch—y Antonio, agafant a Marieta en sons braços la alçá, y despenjantla per una banda del barco, la deixá desvaneixcuda en braços d' un mariner que la sentá en lo llóch que sobrava.

Mig cobria l' aigua lo barco: encara es veia a Antonio saludant a la barqueta que s' alluntava,

Marieta recobrá sons sentits, pero

era tal l' estat d' ánimo en que se trovava, que volia mirar y no podia. Cuan pogué vore no divisá res. El barco havia desaparegut.

E. D' IVERNOIS.

MOMENTS

Un autor me diu: «La Política, cuant va agafada del braç de la moral, es la ciència que dona máximes y regles que, aplicantles al regimen dels pòbles, els conduix a vida feliç» Asó es, «cuant vá acompanyada de la moral.» Pero si se divorcia d' ella ¿en quin estat queda?

Pera sabero no cal que aném a Roma, mos será prou el fixarnos en la que governa a nóstre país. Les coses mes *groses* del mond pasen en lo que se diu «Política» actualment, y clar está, entre lo que s' entén en teoria y lo que 's, en realitat, hi ha una enorme distancia.

El cas del senyor Urzáiz no pot ser mes revelador. Cuantes voltes este bon hóme se despullá de les vestidures que 'n la farsa de la política l' envoltaren pera mostrarse sinçer, s' ha armat en la *peixateria* del Congrés un escándalo.

¿Será posible que nóstres Governos de la gracia de Déu y la Constitució siguen *prevaricadors*? No ho podém contestar. La prensa de tóta la Península, a excepció feta de *Espanya Nueva* y *El Socialista*, tota ha dit que 'l senyor Urzáiz, deixantse portar de son genit, ha fet cárrechs per rillosos al govern del Conde, y además que el veia molt difícil eixirne airós del atolladero en que s' ha ficat.

Be está. Pera mí, el senyor Urzáiz, es un gran polítich, un hóme. Tot un hóme que no ha comprés bé el

paper que 'n la comedia governamental tenia que representar, y clar está, la seua nòta sincera ha causat efectes desastrosos.

Nostre país no se dona conte d'estes *mcnudéncies*.

No obstant, com perque hu estiga sórt no se li ha de deixar de parlar, puix se faria insociable, nosaltres opiném qu'esta protesta contra l'actual estat de coses, es la protèsta que fá un home de aspiracions elevades com es lo senyor Urzaiz, conducta que 's digna del aplauso de tot ciudatá honrat y conscient de son deure.

F. BAIDAL.

Castelló-9-11-916.

¡POLONIA!

El telégrafo ha portat per tots els àmbits del mond la bóna nòva.

¡Polonia es lliure! ¡Polonia torna a recobrar sa personalitat com a nació!

La-general alegria que allá, en aquell país lluntá reina, també la sentim nosaltres, y, posesos per la emoció, felicitem cordialment als polacos, en la fita històrica,

D'asso ham d'arreplegar una ensenyança. De la constancia y tenacitat dels polacos treballant sempre per la deslliurança de sa patria.

En el número pròxim s'ocuparem exténsament d'este aconteiximent memorable y donarem una mostra de la simpatia y cordialitat que nos inspira este país. Huí, ab tót el cór diém. ¡Vixca Polonia!

PRO-ALEGRE

Un moviment noble y simpàtic se nòta en gran part de la premsa espanyola; un fórt clamoreig puja amunt. Se tracta de la defensa, algo tardana, d'un hóme que matá.

Hi ha molt de paralelisme entre 'l cas present y el sosoit fa unes setmanes en Chamartin de la Rosa quant el revólver del Sr. Losada acabá en la vida d'un miserable.

Pareix denotar estos casos una

noble rebeldia contra un ambient carregat de incultura y de caciquisme en la vida espanyola.

El moviment, protegit y alenat per la joventut ibérica, plétòrica de vida y rebeldia, alcança ya proporcions gegantesques, com nosaltres creém acertá esta campanya ab gran entusiasme prestém el concurs de nòstres modèstes fórces.

COMENTARIS

La «Joventut Valencianista» de Barcelona, prepara un acte pera el dia 25 d'aqueste mes com a inauguració de son nóu hostatje d'acórt ab l'Agrupació «Nòstra Parla» y en el qual pendrán part valiosíssims elements de Mallorca, Roselló, Catalunya y Valencia.

L'esmentat acte, que promet ser de gran transcendència pera nòstra causa, serà una gran festa de confraternitat entre 'ls fills de les diferents regións aon se parla la llengua que immortalicá Ausias March.

Nòstres germans de Barcelona saben que 'ns adherim ab tot lo cór a tan grata festa, y que, encara que petits, estém sempre a son costat en la llavor altament patriòtica que venen sembrant els entusiastes valencianistes de la sosdita joventut.

PRECHS Y PEDRAES

En Romanones ha segut anómenat academich de la docta corporació de Ciències Morals y Polítiques.

¡Lo poch qu'es riura d'Urzaiz després de la réplica a la seua acusació!

Y Romanones, al pendre posició sobre «La vida Municipal Espanyola», parlant de com va naixer, de com va morir, de com resucita y després, de com ara l'ha morta el caciquisme, y de la necessitat de restaurar-la.

Y ens preguntem nosaltres.

¿Pero es posible que hagi algú mes cacich que'l mateix compte, y que mes hagi atentat a l'autonomia municipal? ¡Quina vergonya! diem per

tot comentari, y algú respón ¡¡Quín cinisme!!

Continúe, com un escarni, davant del monument de Tárrega el banch dijós que tantes vegades desde estes columnes ham pregat se llevara per decoro artístich.

Pero ¿qu'ensomiem? O es qu'estem... en.....

Mes mos olvidavem ya que'l Ajuntament no se fique 'n estes menudéncies y te als peons municipals per lujo.

Siga esta la darrera vegá que fem notar assó, puix de lo contrari ocurrirá alló del monument que... res, 'l tindrem que llevar p'alegria dels peons y lleueros.

¿Algú de vostes ha dirigit sos pasos al paseig de Ribalta?

¿S'ha fixat per casualitat en los fils de la línea eléctrica qu'abasteixen de fluit les quatre o cinch lám-pares que 'n díes de festes allumenen aquell monument?

Nosaltres si, s'ham fixat.

Alló pareix qu'estiga fet pera pasar la maroma o que 'ls ganchos qu'en la cim del monument semblen àncora de salvació pera el tan bonico y avans dit monument.

Mos pareix que podria estar colocada la línea eléctrica de altre módo que no resultara tan antiéstica, ya que 'l motiu del fet per qu'está alçá aquella mole granítica se ho mereix.

Demanam interesadament que veja de conseguir la Junta de Sanitat, lo avans que puga, el posar en les condicions necessaries les cuadros de les vaques en les lleteries, puix dona verdadera aprensió l'estat de les mateixes y aixó pot portar males conseqüències pera la salut pública.

Esperem que nostre prech serà atés per el bé del poble.

PUNTS DE VENTA DE «VEU DE LA PLANA»

En Valencia: Kiosch de Sent Martí.
» Barcelona, «Liceo» Rambla del Centro.

» Castelló, en tots el Kioscos.
Paqueters en els pobles mes importants de la Provincia.

Castellón: Imp. J. Barberá

Línea de Vapors

TINTORÉ**BARCELONA**

Servici fixo y semanal entre Castelló y Barcelona

PER LO MAGNIFICH VAPOR

TIRSO

Travesia rápida.—Llum eléctrica en tot lo barco.—
Telegrafia sens fils. — EXIDES: De Castelló, Dumenge 11
matí. — De Barcelona, Dimats vesprá. La càrrega s' ad-
met en Barcelona, el dilluns; en Castelló, el dimecres.

Pera informes a Domenech Cert S/A, Plaza de la Paz, 3

CASTELLÓ

Paseig Colón, 11.—BARCELONA

BAR FORNOS

Café extra, Vermouth Torino, Eixarops, Licors de les
millors marques, Cerveces del pais y extrangeres.
Depositari exclusiu del SIDRAL TEIXIDÓ.

Joseph Segarra

G. Chermá, 84 — Castelló

Drogueria**LA ARAGONESA**

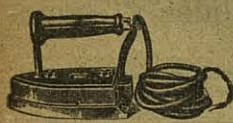
= DE =

:: Lluís Gomez Molinos ::

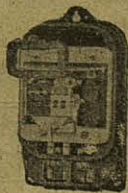
64, Colón, 64.—CASTELLÓ

Complet surtit en perfumeria del pais y extranjer. Dro-
gues, Colors, Barnisos, Pincells, Articles fotografichs y ma-
quinaries.

Venta exclusiva de Alcohol SOL y Colonia ESA

Lampisteria

DE

PERE FECED

Inmens surtit en aparatos pera gabinet, saló y mentjaor

Ventiladors, Planches, Cazos y Contadors eléctrichs

Lámpares de Filament metálich de 5 a 50 bujies

González Chermá, 78

CASTELLÓ

TRANSPORTS GENERALS

DE

Joseph Sanchis Prats

Facturació pera tots els punts d' Espanya
y Estranger. Servici combinad de domicili
a domicili.

Acarreos y Mensatjerías.

Alloza, 69.—Castelló**- Eduart Viciano -**

PAQUETERIA Y MERCERIA

ULTIMES NOVETATS

Caballers, 2 y Colón, 20**Castelló****Casa de SANCHO GERMANS**

(SUCESORS DE ENRICH TÁRREGA)

Gran surtit en comestibles fins y en tots los géneros
concernients al ram de

ULTRAMARINS

Diariament resibim los millors articles indicats pera la
present época.

Depositari exclusiu de la Cerveza Petry

36, Plaça de la CONSTITUCIÓ, 36

Moderna y Lujosa Confiteria y Pastisseria

DE

Vicent Blasco

Especialitat en tortaes «Mokas» ramillets y dolços de
fruta.

González Chermá, 56**TOS... TOS... TOS...**

Les PASTILLES MONSERRAT curen tóta afecció del
sistema respiratori, tos, bronquitis, asma, dengue y cata-
rros per crónics que siguen.

Venta en Farmacia y centres de específich. En Castelló

FARMACIA DE JOAN A. PASCUAL, San Félix

Automòvils Castellonesos d' Àlquiler || Gagare: Lluís Vives y E. Viciano

Construcció, alquiler y reparació de BICICLETAS. Automòvils de propietat. Grands facilitats, casilles independents, llavaor y fosos. Stock Michelin.

RUSSELL ECROYD NEILD

Nou y grand taller, Lluís Vives, 12 al 20 y Escultor, Viciano 14 al 26.—**CASTELLÓ**

Clínica Dental

DE

ANTONI MONTÍA

Regentada per el Odontolec

M. ANTON

Ex-Ajudant dels célebres Doctors, Portuondo, Hinglands y Aguilar de Madrid.

Primer premi en les Exposicions celebraes en Madrid en 1903 y 1904 y en el Congrès Dental de Barcelona, en 1914. Dentaures de cauchout (sense paladar), dentaures en or, dents Rismont, Pivot, Lagan, corones d' or ab front de porcelana, ponst Obturadors, etc., etc.

Extraccions sense dolor

---:--- González Chermá, 60, 1.er---**CASTELLÓ** ---:---

Les millors
MAQUINES
de
COSIR
son les
máquines
"Pfaff,"

DE

Antoni Mercé
COLÓN, 64
CASTELLO

BAÇAR DE CALCER: — DE —

Jaume González

Variat surtit en tota classe de calcer. Ultimes novetats. Elegancia, solideç y economia.

González Chermá, 64.—CASTELLÓ

«VEU DE LA PLANA» --- Castelló

Sr. En *prototip d'Estudis Catalans*

Barcelona

